

Nr 102.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1910 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa ägor från kronoparken Österåker i Stockholms län.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 22 april 1910 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling remitterad proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen,
dels medgifva:

att vissa inom Österåkers kronopark varande, på ägorna till 1 mantal Solberga och 2 mantal Singö i Österåkers socken af Stockholms län belägna, med nr 1—10 betecknade ägotlotter må med i statsrådsprotokollet angifna områden från berörda egendomar afskiljas samt hvar för sig upplåtas, lotten nr 10 enligt bestämmelserna i nådiga brefvet den 29 maj 1874 genom offentlig auktion till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1911 samt lotterna nr 1—9 enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brefvet till domänstyrelsen samma dag ifråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare föreskrifter;

dels och besluta:

att vid upplåtelse skola göras förbehåll ej mindre om rätt, för innehafvarne af lotterna nr 2 och 3 till fri utfartsväg öfver lotten nr 10, för kronan att utan ersättning forsla för kronans räkning afverkade eller försålda skogseffekter öfver lotterna nr 1, 2, 3 och 10, samt

för brukaren af inägorna till ett å Österåkers kronopark beläget hemman Öfversätra till fri utfartsväg öfver lotten nr 10, än äfven om skyldighet, för köpare af lotten nr 1 att mot årlig ersättning af 35 kronor låta arrendatorn af torpet Grindtorp orubbadt kvarsitta till den 14 mars 1917 å af honom arrenderad del af denna försäljningslott, samt för blifvande köpare af lotten nr 2 att låta förre dragonen Carl Sabel orubbadt kvarsitta till den 14 mars 1915 å Solberga dragontorp.

Till stöd för denna framställning har departementschefen till förberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Jämlikt nådigt bref den 4 maj 1900 har för en köpeskilling af 150,000 kronor för statsverkets räkning inköpts vissa i Österåkers socken af Stockholms län belägna fastigheter, bland dem 2 mantal Åby, 1 mantal Solberga och 2 mantal Singö. De inköpta fastigheterna bilda nu tillsammans Österåkers kronopark. Kronoparken innehåller en sammanlagd areal af 1,888 hektar, däraf 299 hektar åker, 17 hektar äng, 250 hektar hagmark, 131 hektar gärdesbackar, 910 hektar skogsmark och 281 hektar impediment.

Uti underdånig skrifvelse den 31 januari 1910 har nu domänstyrelsen, med öfverlämnande af till ärendet hörande handlingar och kartor, däribland en af kommissionslandtmätaren Ernst Hök år 1904 upprättad karta öfver alla ägorna till 1 mantal Solberga och en del af ägorna till 2 mantal Singö, gjort framställning om försäljning af vissa områden af nämnda kronopark.

Af handlingarna inhämtas, bland annat, följande.

Domänstyrelsen har genom vederbörande öfverjägmästare för tiden från den 14 mars 1907 till samma dag år 1917 till Nils Wallensten mot en årlig afgäld af 750 kronor utarrenderat vissa delar af ofvannämnda 2 mantal Singö och 1 mantal Solberga.

Den 24 och den 29 april samt den 2 augusti 1907 hölls syn å de sålunda utarrenderade fastigheterna. Enligt det därvid upprättade instrumentet voro vid synetillfället manbyggnad, flygelbyggnad, två bodar och magasin i så bristfälligt skick, att de ansågos icke kunna insynas, samt fastighetens öfriga åbyggnader i det skick, att deras nödtorftiga iståndsättande ansågs kräfvä en kostnad af sammanlagdt 5,532 kronor 54 öre.

Jämlikt domänstyrelsens medgifvande har därefter å den del af 2 mantal Singö, som ingick i arrendet, uppförts en ny manbyggnad för en kostnad af 5,000 kronor. Enligt bestämmelse i det med Wallensten afslutade arrendekontraktet skulle nytt boningshus uppföras vid Singö för en kostnad ej öfverstigande 5,000 kronor och skulle arrenda-

torn, sedan huset blifvit insynadt, erlägga utöfver arrendesumman 5 procent ränta å kostnadssumman för detsamma. Årliga arrendet uppgick således till (750+250=) 1,000 kronor.

Nämnde arrendator hade sedermera hos domänstyrelsen gjort framställning om ladugårdens omedelbara iståndsättande på kronans bekostnad eller om rätt att efter eget godtfinnande afyttra foder och gröda eller ock, såsom tredje alternativ, om rätt att frånträda arrendet den 14 mars 1910.

Med anledning däraf hade styrelsen enligt beslut den 6 mars 1909 medgifvit arrendatorn rätt att frånträda egendomen den 14 mars 1910.

Enligt af styrelsen den 12 maj 1909 godkändt arrendekontrakt hade emellertid samma områden, som inbegrepos i förutvarande kontrakt, upplåtits till Wallensten under ytterligare ett års tid från den 14 mars 1910 mot en årlig afgäld af 800 kronor, men utan skyldighet att betala ränta på byggnadskostnaden för boningshuset.

Sedan öfverjägmästaren upplyst, att åbyggnaderna tarfvade en del reparationer, utöfver hvad syneinstrumentet upptagit, hade styrelsen uppdragit åt öfverjägmästaren att föranstalta om upprättande dels af fullständigt kostnadsförslag för gårdens försättande i fullt brukbart skick, dels ock af förslag till lämplig styckning af inägora i och för deras eventuella försäljning.

Med anledning häraf hade öfverjägmästaren till domänstyrelsen öfverlämnat dels ett af byggmästaren K. Bergqvist upprättadt kostnadsförslag till ombyggnader, reparationer och nybyggnader vid arrendelotten, hvilket förslag slutade å en summa af 11,428 kronor, därutaf 3,110 kronor för uppförande af en ny statbyggnad med nödiga uthus, dels ock förslag till egendomens styckning i lämpliga försäljningsposter.

Det område, som enligt sistnämnda förslag skulle styckas, omfattar all den jord, som ingår i Wallenstens arrende, samt därutöfver ett å Solberga ägor befintligt dragontorp äfvensom en del jord, som upplåtits tillsammans med ett utom området å ägora till ofvannämnda 2 mantal Åby befintligt torp, kalladt Grindtorp.

Det område, som skulle styckas, omfattar sålunda:

1:o) alla ägora till 1 mantal Solberga med en ytvidd af

åker och tomter	23 hektar	4,5 ar
äng och odlingsmark	3	70,6 „
afrösningsjord	115	11,7 „
impedimenter	—	35,3 „

summa 142 hektar 22,1 ar hvartill

kommer den del af fiskvattnet i Solbergasjön, som Solberga äger gemensamt med Singö;

2:o) vissa ägor till 2 mantal Singö med en ytvidd af			
åker och tomter	40	hektar	38,8 ar
äng och odlingsmark	4	„	81,2 „
afrösningsjord	36	„	99,9 „
impedimenter	1	„	9,0 „

summa 83 hektar 28,9 ar, hvar till

kommer den del af fiskvattnet i Solbergasjön, som Singö äger gemensamt med Solberga.

Enligt öfverjägmästarens förslag skulle området uppdelas i elfva lotter, hvilkas gränser uppdragits med röda linjer å ofvannämnda af Hök år 1904 upprättade karta. Af lotterna skulle de med nr 1—10 betecknade försäljas, lotterna nr 1—3 till småbruk och lotterna nr 4—9 till bostadstomter. Lotten nr 10, som utgjorde hufvudgården, borde ej ytterligare styckas, då den vore bebyggd med större och för ett småbruk olämpliga åbyggnader. Lotten nr 11, som med en ytvidd af 87 hektar 68,6 ar hufvudsakligen utgjordes af skogsmark, borde däremot bibehållas till kronoparken.

Öfverjägmästaren har vidare meddelat, att lotten nr 2 är bebyggd med boningshus samt ladugård med lada, samt att å lotten nr 10 finnas boningshus, byggt år 1908, rättarbostad, statarstuga, stall, ladugård af sten samt bod och källare, sistnämnda båda hus uppförda år 1909.

Domänstyrelsen har i sin ofvannämnda skrifvelse den 31 januari 1910 meddelat, att domänstyrelsen mot det af öfverjägmästaren upprättade förslaget till försäljningsområde och dettas indelning i lotter intet haft att erinra. Jämväl styrelsen ansåge, att någon ytterligare styckning af hufvudgården, lotten nr 10, ej borde ske, detta med hänsyn såväl till att ett för medelstort landtbruk lämpadt boningshus nyss uppförts därstädes som ock till storleken af öfriga hus.

Sedan styrelsen den 23 juni 1909 hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län anhållit om saluvärdering af de till försäljning afsedda lotterna, har sådan värdering verkstälts af domänintendenten i Stockholms län med biträde af vederbörande uppskattningsmän samt jägmästaren i Stockholms revir.

I nedanstående tablå angifves dels ytvidden af de olika lotterna enligt af förste landtmätaren C. A. Sjöberg år 1909 å Höks meranämnda karta af år 1904 verkställd uträkning, dels de af värderingsmännen

föreslagna salu- och arrendevärdena, dels ock det i saluvärdet ingående värdet af å lotterna växande skog.

	För- sälj- nings- lottens	Y t v i d d										Salu- värde		Arren- de- värde
		åker och tomt		äng		skogs- och hagmark		impedi- menter		Summa		för hela lotten	däraf för växande skog	
		N:r	har	ar	har	ar	har	ar	har	ar	har	ar	kr.	
Småbrukslägenhet	1	5	58,5	3	17,1	6	54,9	—	14,5	15	45,0	3,150	277	135
„ „	2	4	22,1	—	3,7	5	74,3	—	0,5	10	00,6	2,460	425	100
„ „	3	4	68,5	—	4,6	9	34,5	—	8,85	14	16,45	2,845	736	110
Bostadslott	4	—	36,0	—	7,2	—	—	—	—	—	43,2	180	—	10
„ „	5	—	40,0	—	—	—	7,7	—	—	—	47,7	240	—	12
„ „	6	—	34,4	—	—	—	5,0	—	—	—	39,4	200	—	10
„ „	7	—	54,5	—	—	—	25,0	—	—	—	79,5	400	—	20
„ „	8	1	03,0	—	—	—	90,1	—	—	1	93,1	555	—	28
„ „	9	—	99,2	—	—	—	26,6	—	—	1	25,8	475	—	24
Hufvudgården	10	43	66,4	5	13,9	42	91,0	1	20,35	92	91,65	22,450	2,891	940
Summa		61	82,6	8	46,5	66	09,1	1	44,2	137	82,4	32,955	4,329	1,389

Till hufvudgården skulle dessutom komma 4 hektar 11 ar fiskvatten.

Arealen af det å kartan med nr 11 betecknade området, hvilket skulle i kronans ägo behållas, uppgår till 1 hektar 60,7 ar åker och tomt, 5,3 ar äng, 86 hektar 2,5 ar skogs- och hagmark, 0,1 ar impediment, eller tillsammans 87 hektar 68,6 ar, hvartill kommer 1 hektar 13 ar fiskvatten.

Områdena nr 2, 3 och 11 äro helt belägna å 1 mantal Solberga, områdena 4—9 helt å 2 mantal Singö och områdena 1 och 10 delvis på Solberga och delvis på Singö.

Uti värderingsmännens förslag har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län uti däröfver afgifvet yttrande instämt.

Domänstyrelsen, som förklarar sig icke hafva något att erinra mot de åsatta saluvärdena, har vidare beträffande ofvannämnda Solberga dragontorp samt torpet Grindtorp meddelat följande.

Solberga dragontorp omfattar ägofigurerna 58—64 å Höks karta och innehåller en ytvidd af 12 ar 90 kvadratmeter åker, 66 ar tomt och 10 kvadratmeter impediment, eller tillsammans 79 ar. Torpet är

till största delen beläget å den föreslagna försäljningslotten nr 2. En mindre del däraf ligger å försäljningslotten nr 10. Torpet, som är utarrenderadt till förre dragonen Carl Sabel från den 14 mars 1907 mot en årlig afgäld af 40 kronor, blir arrendeledigt den 14 mars 1915. Emellertid har domänstyrelsen träffat aftal med Sabel, att han mot en ersättning af 5 kronor om året, skall redan den 14 mars 1911 afstå från arrendet af den del utaf torpet, som faller inom den föreslagna lotten nr 10.

Torpet Grindtorp är utarrenderadt under tio år från den 14 mars 1907 till samma dag år 1917 mot en årlig afgäld af 150 kronor. Torpet är beläget å ägora till 2 mantal Åby och således utanför försäljningsområdet, men i torparrendet ingå af 1 mantal Solberga ägofigurerna nr 1—4, och af 2 mantal Singö ägofigurerna nr 170—172, allt enligt ofvan omförmälda, af Hök uppmätta karta. Ytvidden af denna mark, som helt faller inom den föreslagna försäljningslotten nr 1, uppgår till af 1 mantal Solberga 86 ar åker, 60 kvadratmeter äng och 20 kvadratmeter impediment och af 2 mantal Singö 26 ar åker, 2 hektar 50 ar 30 kvadratmeter skogs- och hagmark och 20 kvadratmeter impediment, eller tillsammans 1 hektar 12 ar åker, 60 kvadratmeter äng, 2 hektar 50 ar 30 kvadratmeter skogs- och hagmark och 40 kvadratmeter impediment.

Den del af torpet, som faller inom Åby ägor och som således ej skulle ingå i försäljningen, innefattar en sammanlagd areal af 6 hektar 45,5 ar, däraf åker och tomt 4 hektar 92,4 ar. Enligt hvad domänintendenten upplyst hade vid ofvan omtalade saluvärdering hänsyn icke tagits därtill, att vissa af de till försäljningslotten nr 1 hörande ägor sålunda voro utarrenderade tillsammans med Grindtorp. Den eventuella köparen af lotten nr 1 borde således vara berättigad, att, så länge arrendet varade, uppbära ett årligt belopp af 35 kronor, motsvarande den del af arrendet för Grindtorp, som belöpte å de inom försäljningslotten fallande ägområdena.

Domänstyrelsen har slutligen med hänsyn till de dryga byggnadskostnader — omkring 11,500 kronor, hvartill komme 3,000 å 4,000 kronor för det behöfliga verkets värde å rot — som statsverket måste vidkännas, därest försäljning från kronoparken af de i ärendet ifrågasatta områdena ej komme till stånd, ansett det ligga i statens intresse att nu, då fastigheterna med undantag af några obetydliga ägor inom kort blefve arrendelediga, försälja ifrågavarande för kronoparkens skötsel icke behöfliga, hufvudsakligen af inägojord bestående områden.

Innan jag öfvergår till den underdåniga hemställan, hvartill omständigheterna i ärendet synas mig gifva anledning, torde det tillåtas mig erinra, att fråga om upplåtande af områden från Österåkers kronopark redan tidigare genom nådig proposition den 30 mars 1906 — nr 117 — förelagts Riksdagen. Genom nämnda proposition hade förslagits försäljning från kronoparken af områden afsevärdt större än de, hvarom nu är fråga. Det år 1906 till försäljning afsedda området skulle fördelas allenast i två lotter och upplåtas genom offentlig auktion enligt bestämmelserna i nådiga brevet den 29 maj 1874. Förslaget antogs emellertid icke af Andra kammaren, hufvudsakligen på den grund, att området bort sönderstyckas i smärre områden för beredande af ett flertal egna hem. Genom det nu föreliggande förslaget synes detta önskemål i möjligast vidsträckt mån vara uppfyllt.»

Då utskottet icke funnit anledning till erinran emot förevarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 maj 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
